

FELSŐOKTATÁS (módosított változat)

- Az Alaptörvény értelmében minden magyar állampolgárnak joga van, hogy képességei alapján hozzáférhessen a felsőfokú oktatáshoz.
- A nemzeti felsőoktatási törvény szerint a felsőoktatás egy egymásra épülő, többszintű képzési rendszer.
- A legnépszerűbb felsőoktatási szakok: a műszaki, a gazdasági, illetve a szociális és egészségügyi képzések.
- A 2013/2014-es tanévben nappali képzésben 224 ezer fő tanult, akiknek 93 százaléka alap-, mester- vagy osztatlan képzésben vett részt.
- 2013-ban 37 ezer hallgató szerzett diplomát.
- A hazai felsőoktatási intézmények száma 66, melyből 28 állami fenntartású.
- A felsőfokú oktatásban több mint 21 ezer oktató dolgozik.
- 2013-ban a teljes költségvetési oktatási kiadás 21,5 százaléka került a felsőfokú oktatás területére.
- A „Fokozatváltás a felsőoktatásban” című stratégia céljai szerint 2030-ra teljesítményelv alapján újul meg a hazai felsőoktatás.

Az Infojegyzet a Kormány [T/4767.](#) számú, egyes, a felsőoktatás szabályozására vonatkozó törvények módosításáról szóló törvényjavaslata kapcsán a felsőoktatás általános helyzetére vonatkozó háttérinformációkat tartalmaz.

Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy minden állampolgárnak joga van ahhoz, hogy a képességei alapján hozzáférhessen a felsőfokú oktatáshoz. Az Alaptörvény X. cikke szerint a felsőoktatási intézmények a kutatás és a tanítás tartalmát, módszereit illetően önállóak. Az intézmények szervezeti rendjét törvény szabályozza. Az állami felsőoktatási intézmények gazdálkodási rendjét és gazdálkodását pedig a Kormány határozza meg, illetve felügyeli törvényi keretek között.

A nemzeti felsőoktatásról szóló **2011. évi CCIV. törvény** célja:

- a felsőoktatás színvonalának emelése;
- olyan feltételrendszer kialakítása, amely szükséges a versenyképes tudás átadásához és megszerzéséhez;
- a nemzeti felsőoktatási intézményrendszer működésének biztosítása.

A felsőoktatási intézmény egy olyan szervezet, amelyet **oktatás, tudományos kutatás és művészeti tevékenység** mint alaptevékenységek folytatására hoztak létre. A rendszer működtetéséért az állam, az intézmény működtetéséért pedig a fenntartó felel. Az állam kötelessége annak biztosítása, hogy minden képzési területen legyen magyar nyelvű képzés.

A törvény szerint az egymásra épülő felsőfokú végzettséget biztosító oktatási tevékenység az alábbi szinteket foglalja magába: **alapképzés, mesterképzés** (e kettő együtt bontott, osztatott vagy osztatlan képzésként kerül megszervezésre), **doktori képzés**. A felsőfokú végzettséget nem biztosító képzések fajtái: **felsőfokú szakképzés, szakirányú továbbképzés**.

Felsőoktatási intézményt hozhat létre az állam, országos nemzeti-ségű önkormányzat, egyházi jogi személy, hazai székhellyel rendelkező gazdasági társaság; továbbá alapítvány, közalapítvány, vallási tevékenységet végző szervezet. A felsőoktatási intézmény vezetőtestülete a **szenátus**, amelynek elnöke a **rektor**, aki egyben az intézmény első számú vezetője is. A szenátus határozza meg többek között az intézmény képzési és kutatási feladatait, az intézmény működési rendjét, fejlesztési tervét.

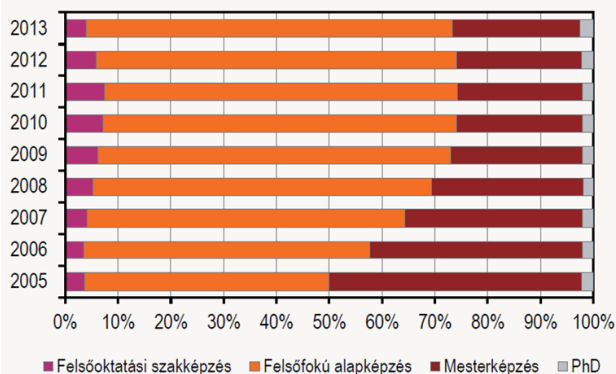
A 2014/15-ös tanév folyamán az állami intézményekbe kinevezett **kancellár** felelőssége az intézmény működtetésére terjed ki.

A FELSŐFOKÚ OKTATÁS HELYZETE

A **KSH adatai** szerint a felsőoktatási intézmények **nappali képzésein tanulók száma a 2013/2014-es tanévben 224 ezer fő** volt, ez az adat a korábbi tanévhez képest 10 ezer fővel kevesebb.

Mintegy 208 ezer hallgató (93%) alap-, mester- vagy osztatlan képzésben vett részt, 9 ezren felsőoktatási szakképzésben, 5,5 ezren doktori képzésben, szakirányú továbbképzésben pedig mindössze 252-en folytatták tanulmányukat. A kifutó egyetemi, főiskolai programokon már csak 1,5 ezer fő – vagyis a hallgatók 0,7 százaléka – tanult.

A felsőoktatási intézmények nappali képzésein tanuló hallgatók megoszlásának alakulása

Megjegyzés: A felsőfokú alapképzésben szerepelnek a főiskolai képzésben részt vevők, a mesterképzésben pedig az egyetemi és az osztatlan képzésben részt vevők adatai is.

Forrás: KSH 2014/39

A hallgatók száma alapján a **legnépszerűbb szakok:**

- műszaki (21%),
- gazdasági (17%),
- az egészségügyi és szociális képzések (12%).

A nappali képzésben részt vevő hallgatók körében a **teljesen vagy részben államilag támogatott képzésben tanulók aránya csökkent** (a 2012/13-as tanév 70 százalékáról 69 százalékra, összesen 154 ezer főre).

2013-ban **37 ezren szereztek diplomát**, ez közel ezer fővel több, mint az előző évben. Közel 9 ezer sikeres záróvizsgát tett hallgató ugyanakkor nyelvvizsga hiánya miatt nem tudta kézhez kapni a diplomáját. Ezen hallgatók száma 2012-höz képest 4,5 százalékkal csökkent.

Az **EU 2020 Stratégia** céljai között hazánk vállalta, hogy a 30-34 éves korosztályon belül **a diplomával rendelkezők aránya eléri a 30,3 százalékot**, amit Magyarország az **Eurostat adatai** alapján már 2013-ban teljesített.

A **felsőoktatási intézmények száma 66**, ami az előző tanévvel megegyező adat, továbbá változatlan maradt azok fenntartók szerinti összetétele is (állami: 28, egyházi: 25, alapítványi: 13).

Az oktatók száma 500 fővel (3%) növekedett 2013-ban. Csökkent az adjunktusok, docensek, és tanárok száma; stagnált ugyanakkor a tanársegédeké. Mindezt ellensúlyozta az egyéb oktatók számának közel 40 százalékos növekedése.

Felsőfokú oktatás			
Megnevezés	2010/2011	2012/2013	2013/2014
Intézmény (db)	69	66	66
Oktató (fő)	21 495	20 555	21 137
tanár	3 082	2 851	2 487
docens	5 811	5 604	5 109
adjunktus	4 603	4 305	3 948
tanársegéd	3 397	2 997	3 014
egyéb oktató	4 602	4 798	6 579
Hallgató a nappali képzésben (fő)	240 727	233 678	223 604
felsőfokú szakképzés	17 129	13 637	8 666
főiskolai szintű oktatás	3 455	517	260
egyetemi szintű oktatás	16 432	2 718	1 250
felsőfokú alapképzés (BA/BSc)	157 315	158 757	154 853
mesterképzés (MA/MSc)	16 402	23 762	23 163
osztatlan képzés	24 453	28 512	29 682
szakirányú továbbképzés	483	381	252
doktori képzés (PhD/DLA)	5 058	5 340	5 478

Forrás: Infoszolg/KSH évkönyv 2014.

Az összes költségvetési oktatási kiadás **21,5 százalék**a a felsőoktatási tevékenységre fordított.

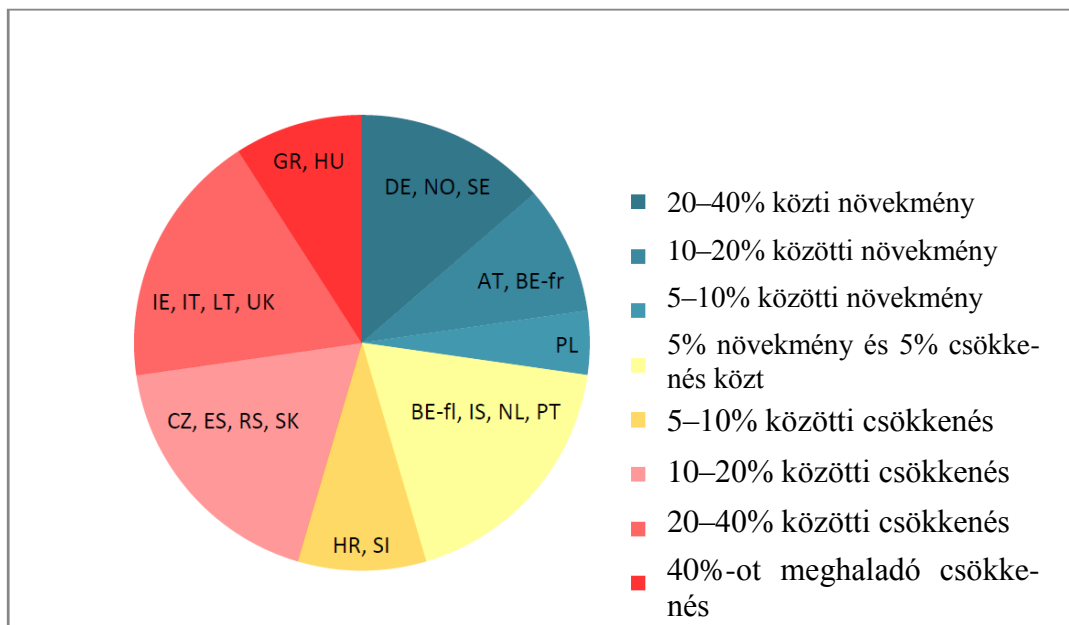
Az elmúlt években a **felsőfokú oktatást érintő állami kiadások GDP-arányosan és nominális értékben is csökkentek**. A GDP arányában ez az érték a [KSH kimutatása](#) szerint 2010-ben 0,97%, 2012-ben 0,88%; a felsőoktatásért felelős államtitkár nyilatkozata szerint 2014-ben 0,6% volt (*Napi Gazdaság, 2015. február 9.*). A nominális értékű változást az alábbi táblázat mutatja be.

A költségvetés oktatási kiadásai (folyó áron, millió forint)			
Megnevezés	2010	2011	2012
Felsőfokú oktatás	259 156	270 646	247 517

Megjegyzés: A központi alrendszer adatainál a támogatási típusú feladatok nélkül.

Forrás: Infoszolg/KSH évkönyv 2014.

A felsőoktatási intézmények kiadásaira fordított állami támogatás inflációval korrigált, százalékos változása az európai országokban, 2008–2014

Forrás: European University Association ([EUA](#))

FOKOZATVÁLTÁS A FELSŐOKTATÁSBAN

A Kormány nevében az Emberi Erőforrások Minisztériumának Felsőoktatásért Felelős Államtitkársága 2014 őszén „[Fokozatváltás a felsőoktatásban](#)” címmel készítette el és bocsátotta társadalmi vitára azt a stratégiai dokumentumot, amely a teljesítményelvű felsőfokú oktatás fejlesztési irányvonalait tartalmazza, 2030-as céldátummal

A stratégia céljai:

- az **intézmények** között **együttműködés, képzések között verseny**;
- a képzések **minőségi javulása** (felkészültebb **oktatók**, intenzívebb **oktatás**);
- a **hallgatók** között **differenciálás** a képességeik szerint;
- az **intézmények** között **munkamegosztás – specializált, határozott képzési profillal** rendelkező intézmények (pl. tudományegyetem, alkalmazott tudományok egyeteme, közösségi főiskola);
- **differenciáltabb és rugalmasabb képzési struktúra** (pl. duális képzés).

A **társadalmi vita** során több szervezet, intézmény fogalmazta meg álláspontját, kritikáját a stratégiáról, például:

- [Magyar Rektori Konferencia](#);
- [Professzorok Batthyány Köre](#);
- [a Budapesti Corvinus Egyetemen működő Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja](#).

AZ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA

Az **Oktatási Jogok Biztosának Hivatalát** a 40/1999. (X. 8.) OM rendelet hozta létre és szabályozza működését.

Az oktatási jogok biztosa tevékenységéről köteles éves beszámolót készíteni, amelyet a hivatal honlapján nyilvánosságra hoz.

A **2013-as évről készült éves beszámoló** külön fejezetben foglalkozik a felsőfokú oktatás területére eső panaszos ügyekkel, azokat három fő vizsgálati csoportba besorolva, melyek az alábbiak:

- **felvétellel és érettségivel** kapcsolatos ügyek;
- **tanulmányi kötelezettségek** teljesítését vizsgáló ügyek;
- **tanulmányok finanszírozását** érintő ügyek.

Legutóbbi **jelentésében**, az Oktatási Jogok Biztosa a felsőoktatási törvény módosítását javasolja annak érdekében, hogy a jogszabály tartalmazzon az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó előírásokat.

Források:

- **2011. évi CCIV. törvény** a nemzeti felsőoktatásról
- A népesség iskolázottsága. Központi Statisztikai Hivatal. Népszámlálás 2011, [14. kiadvány](#)
- **Bazsa György: Metszetek Felsőoktatásunk közelmúltjából.** Debrecen, 2014.
- **Berács József – Derényi András – Kovács Gergely – Polónyi István – Temesi József: Magyar Felsőoktatás 2014. Stratégiai helyzetértékelés.** Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja, Budapest, 2015.
- **Fokozatváltás a felsőoktatásban.** A teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai. – kormány.hu, 2014.
- Hecker Flórián: Pluszpénzt kaphatnak a minőségi egyetemek az államtól (interjú Palkovics László felsőoktatásért felelős államtitkárral). Napi Gazdaság, 2105. február 9.
- A **MAB észrevételei** az „Egyes, a felsőoktatás szabályozására vonatkozó törvények módosításáról” c. előterjesztés 2015. április 17-i tervezetéhez
- Magyar Statisztikai Évkönyv 2013, Központi Statisztikai Hivatal, 2014.
- Oktatási adatok, 2013/2014. KSH, Statisztikai Tükör [2014/39](#)
- Oktatási adatok, 2014/2015 (előzetes adatok). KSH, Statisztikai Tükör [2014/141](#)
- Polónyi István: Az aranykor vége – bezárnak-e a papírgyárak? Gondolat, Budapest, 2013.

Készítette: Dési György
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.